

VšĮ „ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS“

2023 M. VEIKLOS ATASKAITA

2024 04 24

1. Įstaigos dalininkai

Viešoji įstaiga „Žmogaus teisių stebėjimo institutas“ (toliau – ŽTSI) įregistruota 2003 m.

ŽTSI dalininkų sąrašas finansinių metų pabaigoje 2023 m. gruodžio 31 d. duomenimis:

	Dalininkas	Įnašas
1.	Henrikas Mickevičius	289.62 EUR
2.	Gintautas Bartkus	7 EUR
	Viso:	296.62 EUR

ŽTSI dalininkų sąrašas praėjusių finansinių metų pabaigoje 2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis:

	Dalininkas	Įnašas
1.	Henrikas Mickevičius	289.62 EUR
2.	Gintautas Bartkus	7 EUR
	Viso:	296.62 EUR

2. Įstaigos veiklos tikslai, pobūdis ir veiklos rezultatai per finansinius metus

Viešoji įstaiga „Žmogaus teisių stebėjimo institutas“ yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio pagrindinė veikla – stiprinti atvirą ir demokratinę visuomenę, prisidedant prie žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo. Organizaciją 2003 metais įkūrė Atviros Lietuvos fondas. 2012 m. ŽTSI buvo paskirtas Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo Nevyriausybių organizacijų Programos nacionaliniu operatoriumi Lietuvoje (NVO programa). Tai pirmas atvejis Lietuvoje, kai vadovavimas pilietinei visuomenei stiprinti skirtoms lėšoms – 5,5 mln. eurų - patikėtas nevyriausybinei organizacijai.

Įstaigos veiklos tikslai ir uždaviniai:

- Stebėti žmogaus teisių įgyvendinimą Lietuvoje;
- Ugdyti pilietinės visuomenės gebėjimus stebėti ir veikti valstybinę žmogaus teisių politiką bei praktiką;
- Informuoti visuomenę apie žmogaus teisių pažeidimus ir galimybes apginti savo pažeistas teises;
- Atkreipti valstybės institucijų bei visuomenės dėmesį į socialiai pažeidžiamų asmenų teises ir galimus jų pažeidimo atvejus;
- Skatinti valdžios institucijas tobulinti teisės aktus atsižvelgiant į žmogaus teisių apsaugos standartus.

Veiklos formos:

- Teisės aktų projektų analizės;
- Tarpdisciplininiai tyrimai žmogaus teisių srityje;
- Strateginis bylinėjimasis nacionaliniuose teismuose, Europos žmogaus teisių teisme ir Jungtinių Tautų komitetuose;

- Ekspertinių išvadų teikimas Lietuvos, regioniniuose žmogaus teisių institucijose ir kitų valstybių teismuose;
- Švietimas ir mokymai žmogaus teisių klausimais;
- Advokacijos ir sąmoningumo kėlimo kampanijos;
- Tarptautinis bendradarbiavimas.

3. Įstaigos darbuotojai

Darbuotojų skaičius paskutinę praėjusio ataskaitinio laikotarpio 2022 m. gruodžio 31 dieną buvo 6, paskutinę ataskaitinio laikotarpio 2023 m. gruodžio 31 dieną buvo 8 darbuotojai.

4. Įstaigos įsigytas ir perleistas ilgalaikis turtas per finansinius metus

2023 metais įmonė neįsigijo ilgalaikio turto.

5. Įstaigos sąnaudos per finansinius metus, iš jų – išlaidos darbo užmokesčiui

	Sąnaudos	Suma, EUR
1.	Darbo užmokestis	131510
2.	Patalpų išlaikymo	6376
3.	Ryšių, pašto	5755
4.	Kitos administracinės išlaidos	15981
5.	Kelionių išlaidos	1878
6.	Projektų, renginių išlaidos	40102
7.	Neigiama valiutų kurso įtaka	3225
	Viso:	204827

6. Įstaigos sąnaudos valdymo išlaidoms

	Sąnaudos	Suma, EUR
1.	Vadovų darbo užmokestis (Dainius Pūras – 2023.01.01-2023.11.06; Martynas Jockus 2023.11.07-2023.12.31)	16559
	Viso:	16559

7. Duomenys apie viešosios įstaigos vadovą, įstaigos išlaidos vadovo darbo užmokesčiui ir kitoms viešosios įstaigos vadovo išmokoms

ŽTSI direktoriui D. Pūrai 2023 metais iki 2023 m. lapkričio 6 d. buvo išmokėta 10597 EUR darbo užmokesčio, įskaitant visus mokesčius.

ŽTSI direktoriui M. Jockui 2023 metais nuo lapkričio 7 d. buvo išmokėta 5962 EUR darbo užmokesčio, įskaitant visus mokesčius.

8. Įstaigos išlaidos kolegialių organų kiekvieno nario darbo užmokesčiui ir kitoms įstaigos kolegialių organų narių išmokoms

Tokių išmokų 2023 metais nebuvo.

9. Įstaigos išlaidos išmokoms su viešosios įstaigos dalininku susijusiems asmenims

Tokių išmokų 2023 metais nebuvo.

10. Įstaigos veikla, vykdyti projektai, įgyvendinant įstatuose nustatytus veiklos tikslus

Programos ir projektai:

Projekto pavadinimas	
Tvari parama žmogaus teisėms per advokaciją ir švietimą (pradžia 2020 m. lapkritį)	<p>Tikslas: Projektu siekiama: a) sustiprinti žmogaus teisių padėties Lietuvoje stebėseną, siūlant sprendimų priėmėjams ir politikos formuotojams su tarptautiniais žmogaus teisių standartais derančius viešosios politikos sprendimus; b) aktyvios advokacijos pagalba mobilizuoti visuomenės paramą šiems sprendimams bei didinti visuomenės atsparumą nedemokratinėms, žmogaus teises ribojančioms iniciatyvoms. Projektu taip pat siekiama keisti su labiau pažeidžiamomis visuomenės grupėmis dirbančių specialistų bei apie pažeidžiamas grupes rašančių žurnalistų nuostatas šių grupių atžvilgiu, vykdant šviečiamąsias veiklas bei įtraukiant į jas pažeidžiamų bendruomenių atstovus (-es).</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Paskelbti 4 ekspertiniai komentarai įvairiais žmogaus teisių klausimais. (2) Paskelbta 20 pranešimų apie žmogaus teisių padėtį Lietuvoje ES šalyse veikiančioms nevyriausybinėms organizacijoms ir žmogaus teisėmis besidominčiai ES šalių auditorijai. (3) Pateikti 5 pasiūlymai/išvados teisės aktų projektams ir programiniams dokumentams. (4) Sudalyvauta 4 darbo grupių posėdžiuose, komitetų klausymuose ir susitikimuose su valstybės institucijomis/pareigūnais. (5) Pateikta alternatyvi ataskaita Jungtinių Tautų Žmonių su negalia teisių komitetui. (6) Pateikta pozicija Europos Tarybos Ministrų komitetui dėl Europos Žmonių Teisių Teismo sprendimo byloje Romuva prieš Lietuvą įgyvendinimo. (7) Pateikta alternatyvi ataskaita Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetui. (8) Įgyvendinti 5 specialistų mokymai apie smurtą artimoje aplinkoje. (9) Įvyko žiniasklaidos atstovų susitikimai su neapykantos nusikaltimų pažeidžiamomis bendruomenėmis. (10) Įvyko du neformalios NVO ir ekspertų koalicijos „Psichikos sveikata 2030“ narių susitikimai. (11) Surengtos 2 viešos diskusijos apie psichikos sveikatą ir žmogaus teises. (12) Surengtas organizacijos darbuotojų gebėjimų stiprinimo poreikių tyrimas ir gebėjimų stiprinimo plano parengimas. (13) Surengti lėšų pritraukimo mokymai. (14) Įvyko individualios konsultacijos su ekspertais. (15) Organizuotas finansinio tvarumo plano parengimas. (16) Mokymai apie veiksmingą komunikaciją socialiniuose tinkluose. (17) Bendradarbiaujant su „OVC Consulting“ eksperte buvo atliktas išsamus org. darbuotojų gebėjimų stiprinimo poreikių tyrimas. (18) Dalyvauta lėšų pritraukimo mokymuose bei konsultacijose. Vėliau parengtas organizacijos finansinio tvarumo planas. (19) Sudalyvauta socialinių tinklų komunikacijos mokymuose.</p>
At the Border and Beyond: Monitoring and Advocacy for the Rights of Migrants and Asylum Seekers (finansuoja Open Society Foundations. Pradžia 2022 m. rugpjūtis)	<p>Tikslas: Projektu siekiama stiprinti migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių stebėseną ir vykdyti advokaciją siekiant nacionalinių teisės aktų ir praktikos atitikties tarptautiniams žmogaus teisių standartams. Projektu taip pat siekiama įtraukti į sprendimų formulavimą ir rekomendacijų teikimą pačių migrantų ir prieglobsčio prašytojų patirtis bei perspektyvą, siūlant su žmogaus teisėmis ir tarptautine teise derančius viešosios politikos sprendimus ir teisėkūrą migracijos ir prieglobsčio srityje.</p>

	<p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Parengta analitinė studija, remiantis užsieniečių registracijos centruose ir pabėgėlių priėmimo centruose atliktų interviu metu surinktais duomenimis, taip pat parengtas politinis ir teisinis situacijos vertinimas bei pridėtos rekomendacijos. (2) Pateiktas vienas pasiūlymas dėl užsieniečių teisinės padėties įstatymo. (3) Sudalyvauta dviejuose Seimo komitetų posėdžiuose dėl migrantų ir prieglobsčio prašytojų padėties (Žmogaus teisių komiteto klausymas ir Nacionalinio saugumo ir gynybos posėdis). (4) Pateikti 5 straipsniai ir vieši komentarai žiniasklaidoje. (5) Atliekamas viešinimas socialiniuose tinkluose (Facebook ir Instagram).</p>
<p>Kirtus sieną: migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių stebėseną ir advokacija (finansuoja Aktyvių piliečių fondas. Pradžia 2022 m. gruodis)</p>	<p>Tikslas: Projektu siekiama užtikrinti veiksmingą migrantų ir prieglobsčio prašytojų (MPP) teisių įgyvendinimą, pabrėžiant žmogiškąjį dėmenį, ir valstybės politikos, teisės aktų, sprendimų bei praktikos atitiktį tarptautiniams prieglobsčio teisės, žmogaus teisių standartams; siekiama humanizuoti viešąjį diskursą MPP atžvilgiu, įgyvendinti neigiamų visuomenės nuostatų šios grupės atžvilgiu gilėjimo prevenciją, taisyti dabartinio teisinio reguliavimo, viešosios politikos ir praktikos ydas.</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Parengta analitinė studija, kurioje yra įvertintas valstybės atsakas į migrantų ir pabėgėlių krizę įtraukiant migrantų ir prieglobsčio prašytojų psichikos sveikatos aspektą, pateikta tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų analizė, politinio diskurso ir žiniasklaidos monitoringo duomenys, nacionalinių ir tarptautinių tyrimų migracijos ir prieglobsčio srityje duomenys, vizitų į migrantų ir prieglobsčio prašytojų centrus surinkti stebėsenos ir nuasmenintų interviu duomenys. Analitinėje studijoje taip pat suformuluota prieiga ir pateikti konkretūs pasiūlymai, kaip būtų galima valdyti šią ir panašias krizes, užtikrinant humanitarines sąlygas. Taip pat, pateiktas studijos vertimas į anglų kalbą. (2) Pateiktos 5 viešos pozicijos, pareiškimai, kreipimaisi į institucijas. (3) Pateiktos 3 pastabos teisės aktams. (4) Sudalyvauta 3 posėdžiuose. (5) Pateikti 5 komentarai žiniasklaidai. (6) Buvo komunikuojama socialiniuose tinkluose (Facebook, Instagram) ir organizacijos tinklalapyje. (7) Inicijuotos dar 3 strateginės bylos. (8) Įgyvendinti mokymai migracijos ir prieglobsčio srityje, pasitelkiant nacionalinius ir tarptautinius ekspertus. (9) Įgyvendinti žiniasklaidos mokymai apie bendravimą su žurnalistais.</p>
<p>Globali migrantų sulaikymo stebėseną (pradžia 2023 m. kovas)</p>	<p>Tikslas: Projekte skatinamas bendradarbiavimas tarp nevyriausybinės organizacijos, siekiančios nutraukti savavališką ir žalingą su migracija susijusią sulaikymo praktiką, Global Detention Project, bei kitų partnerių organizacijų, tyrėjų ir žmogaus teisių specialistų iš daugelio pasaulio šalių, kurių pagrindinis tikslas – skatinti imigrantų sulaikymo reformas atliekant kruopščius tyrimus, rengiant duomenis, atliekant analizę ir teikiant ataskaitas. Projektu siekiama užtikrinti, kad vietinės sulaikymo sąlygos sulauktų visuotinio dėmesio, kartu padedant informuoti apie iniciatyvas tarptautiniu lygmeniu, atsižvelgiant į vietos realijas ir poreikius. Siekiama ugdyti pagarbų ir orų suvokimą apie sulaikymo poveikį migrantų ir prieglobsčio prašytojų gyvenimui. Stengtis sulaikymo politiką paversti mažiau patrauklia sprendimų priėmėjams.</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Paruoštas vertinimas, kuriame yra įvardinama situacija, susijusi su statistika, įstatymais, institucijomis, skaidrumu, žmogaus teisių pažeidimais ir kitais aspektais, susijusiais su migracija. (2) Pateiktas bendras pareiškimas Jungtinių Tautų vaiko teisių komitetui.</p>

European Implementation Network: teisė į saviraiškos laisvę (pradžia 2023 m. rugsėjis)	<p>Tikslas: Šiuo projektu siekiama pagerinti Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų, susijusių su saviraiškos laisve, įgyvendinimą.</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Pateikta pozicija Lietuvos Ministrų kabinetui dėl Macatės bylos. (2) Pateikta pozicija Lietuvos Ministrų kabinetui dėl Marcinkevičiaus bylos. (3) Pateikta peticija dėl teisinio reguliavimo pakeitimo Macatės byloje.</p>
“Activating Civil Society Interventions to Address Structural Problems of Prison Systems in Europe” (2023 metų projektas)	<p>Tikslas: Šiuo projektu siekiama svariai prisidėti prie ES politikos, susijusios su pagrindiniais teismo bendradarbiavimo ir teisinės valstybės principo aspektais. Be žmogaus teisių specialistų bendradarbiavimo stiprinimo, 2023 m. veiklomis daugiausia dėmesio bus skiriama dviem esminioms su kalėjimais susijusiems klausimams: kalinimo sąlygoms ir teisinės valstybės principų laikymuisi kalėjimuose.</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) parašyti ir išplatinti keturi naujienlaiškiai apie teisinės naujienas laisvės atėmimo įstaigose.</p>
Strateginio bylinėjimosi prieglobsčio ir migracijos srityje programa (2022 m. rugpjūtis – 2025 m. gruodis)	<p>Tikslas: Siekdama bent iš dalies atliepti Lietuvos sisteminės teisinės migracijos ir prieglobsčio sistemos problemas, kilusias tiek iš ydingų teisės aktų, tiek iš institucijų praktikos, programa siekia teisingumo individualių pareiškėjų atžvilgiu ir gauti teisminių sisteminių problemų vertinimą bei paskatinti tarptautinių standartų neatitinkančių teisės aktų bei praktikos kaitą ir užpildyti teisinės pagalbos sistemos spragas.</p> <p>Rezultatai per 2023 m.: (1) Prieglobsčio procedūrų prieinamumo ir negražinimo principo užtikrinimo; (2) Sulaikymo teisėtumo ir pagrįstumo; (3) Alternatyvių sulaikymui priemonių taikymo trukmės teisėtumo ir pagrįstumo; (4) Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo kokybės standartų.</p> <p>18 atvejų (procedūrų ir bylų)</p>

11. Ateinančių metų veiklos tikslai, uždaviniai ir planuojami atlikti darbai:

- Tęsti ilgalaikių įstaigos veiklos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą;
- Tęsti pradėtas įgyvendinti programas, projektus ir iniciatyvas;
- Pagal galimybes inicijuoti naujus projektus ir veiklas, skirtas Įstaigos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti.

Martynas Jockus

Direktorius